

Pöytyän kunta

Esiopetuksen, koulujen ja lukion

KRIISISUUNNITELMA

(varhaiskasvatusyksikön / esiopetus, koulun tai oppilaitoksen nimi)

Sivistyslautakunta 11.10.2017 § 38

Sivistyslautakunta 10.5.2023 § 36

SISÄLLYSLUETTELO

1.	KRIISIN KÄSITE	4
2.	KRIISIEN ENNALTAEHKÄISY JA KRIISEIHIN VARAUTUMINEN	4
2.1	Myönteinen ja turvallinen ilmapiiri sekä esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyhteisöön kuuluvien hyvinvointi	4
2.2	Oppilaiden, opiskelijoiden, vanhempien ja esiopetuksen, koulun ja lukion henkilöstön vuorovaikutustaitojen kehittäminen	4
2.3	Suunnittelutyö.....	5
3.	ESIOPETUKSEN, KOULUN JA LUKION KRIISITYÖSKENTELY	5
3.1	Kriisityön johtaminen sekä yhteistyö muiden viranomaisten kanssa.....	5
3.2	Kriisiryhmä.....	5
3.3	Opiskeluhoitoryhmän tehtävät kriisiryhmänä.....	6
4.	TIEDOTTAMINEN	6
4.1	Kriisitoiminnasta tiedottaminen.....	6
4.2	Tiedottaminen kriisitilanteessa.....	6
5.	TOIMINTAMALLEJA ERI KRIISITILANTEISSA	7
5.1	Yleisohjeet hätätilanteissa.....	7
5.2	Vakava onnettomuus tai väkivaltatilanne varhaiskasvatusyksikössä / esiopetus, koulussa tai lukiossa.....	8
5.3	Oppilaan/opiskelijan kuolema.....	8
5.4	Henkilökuntaan kuuluvan kuolema.....	9
5.5	Oppilaan/opiskelijan lähiomaisen kuolema.....	9
5.6	Merkit itsetuhoisuudesta	9
5.7	Itsemurha.....	9
5.8	Vakava sairaus, vamma tai poikkeavuus.....	9
5.9	Onnettomuus tai sen uhka koulun ulkopuolella	10
5.10	Päihteet	10
5.10.1	Oppilas/opiskelija päihtyneenä koulussa / oppilaitoksessa	10
5.10.2	Oppilaalta/opiskelijalta löydetään päihteitä	10
5.10.3	Huumetestit koulussa.....	11
5.11	Väkivalta perheessä.....	11
5.12	Lapsen/nuoren seksuaalinen hyväksikäyttö (uhka, pedofilia- ja inestiepäilyt)	11
5.12.1	Määrittelyä	11
5.12.2	Vakava epäily	11
5.13	Kun huoltajat kieltävät puhumasta	11
5.14	Esiopetus-, koulu- tai oppilaitosyhteisön työntekijä voi huonosti tai ei kykene työhön	11
6.	KIUSAAMINEN	12
7.	ARVIOINTI KRIISITILANTEEN JÄLKEEN	12
8.	KRIISIT JA TRAUMATISOIVAT TILANTEET	12
8.1	Traumatisoivia tilanteita.....	12

8.2	Traumaattisen kriisin vaiheet.....	13
8.2.1	Shokkivaihe "Ei voi olla totta"	13
8.2.2	Reaktiovaihe "Mitä tapahtui?"	13
8.2.3	Käsittelyvaihe "Miten tästä selviää?"	13
8.2.4	Uudelleenasennoitumisen vaihe "Elämä jatkuu!"	14
8.3	Ensiapu trauman eri vaiheissa.....	14
8.3.1	Shokkivaiheessa	14
8.3.2	Reaktiovaiheessa	15
8.3.3	Käsittelyvaiheessa	15
8.3.4	Uudelleenasennoitumisen vaihe	15
9.	TIETOA LAPSEN TUKEMISESTA SURUSSA	15
9.1	Opettajien merkitys lasten/nuorten kriisitilanteiden tukemisessa.....	15
9.2	Lapsen ja nuoren surureaktioita.....	15
9.3	Lapset ja kuolemasta kertominen.....	17
9.4	Muistaminen koulussa ja luokassa	17
9.5	Keskustelu luokassa.....	18
10.	TIETOA ONGELMIEN TUNNISTAMISEKSI	18
10.1	Masentuneen lapsen ja nuoren tunnusmerkit, miten toimia.....	18
10.2	Merkkejä itsemurhavaarasta.....	18
10.3	Päihteiden väärinkäytön tunnusmerkkejä.....	19
11.	VIRANOMAISTEN VAITIOLOVELVOLLISUUS JA OIKEUS SAADA TIETOJA	19
12.	TÄRKEITÄ PUHELINNUMEROITA.....	20
12.1	(varhaiskasvatusyksikön / esiopetus, koulun tai oppilaitoksen nimi)	21
12.2	Terveysasema	21
12.3	Jälkipuintiryhmä.....	21
12.4	Seurakunta.....	21
12.5	Kunnan nuorisotoimi	21
12.6	Lasten ja nuorten työryhmä.....	21
12.7	Rikosuhripäivystys	22
12.8	Raiskauskriisikeskus Tukinainen	22
12.9	Päihdepoliklinikka.....	22
12.10	Irti huumeista ry	22
12.11	Nuorten selviämisasema Turku.....	22
12.12	Nuorten turvatalo/Punainen Risti Turku.....	22
13.	MEIDÄN KOULUN SURULAATIKKO	22
14.	AIHEESEEN LIITTYVÄÄ KIRJALLISUUTTA.....	23

1. KRIISIN KÄSITE

Kriisi on tilanne, jossa ihmisen aikaisemmat kokemukset ja keinot eivät riitä tilanteen ymmärtämiseen ja psyykkiseen hallintaan.

Kriisikokemuksia voivat olla esimerkiksi:

- äkillinen kuolema
- itsemurha tai itsemurhayritys
- päällekkäisyys
- ryöstö
- vakavat onnettomuudet

2. KRIISIEN ENNALTAEHKÄISY JA KRIISEIHIN VARAUTUMINEN

2.1 Myönteinen ja turvallinen ilmapiiri sekä esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyhteisöön kuuluvien hyvinvointi

Kriisitilanteita pyritään ennaltaehkäisemään myönteistä ja turvallista ilmapiiriä sekä esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyhteisöön kuuluvien yleistä hyvinvointia edistämällä. Myönteisen ja turvallisen ilmapiirin syntymiseen sekä hyvinvoinnin edistämiseen myötävaikuttavia tekijöitä ovat mm.

- opiskeluhoitotyö
- tukioppilastoiminta
- välitön ja perusteellinen puuttuminen kiusaamiseen
- valvonta eri tilanteissa ja henkilöstön kokonaisvastuu
- hyvin tiedostetut selkeät järjestyssäännöt, joista pidetään kiinni
 - selkeät rajat ei hyväksyttävälle käytökselle
 - pelisäännöt selviksi myös kotiin
- esiopetuksen koulujen, lukion ja muiden sivistystoimen yksiköiden yhteistyö
- kodin ja koulun toimiva yhteistyö
- toimiva viranomaisyhteistyö

2.2 Oppilaiden, opiskelijoiden, vanhempien ja esiopetuksen, koulun ja lukion henkilöstön vuorovaikutustaitojen kehittäminen

Osana myönteisen toimintakulttuurin ylläpitämistä ja luomista kehitetään oppilaiden/opiskelijoiden, vanhempien ja esiopetuksen, koulun ja lukion henkilöstön vuorovaikutustaitoja. Kehittäminen voi tapahtua:

- oppilaita, opiskelijoita ja henkilöstöä kouluttamalla
- vanhempainilloissa
- henkilöstön työnohjauksella
- vanhempainyhdistysten tai vastaavien kautta
- opiskeluhoitoryhmän keinoin

2.3 Suunnittelutyö

Mahdollisiin kriisitilanteisiin varaudutaan suunnittelutyöllä ja kriisisuunnitelmaan perehdyttämällä, toiminnan jatkuvalla kehittämisellä, yhteisellä keskustelulla ja henkilöstön kouluttautumisella. Edelleen työskennellään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, ja harjoitellaan toimintavalmiuksia säännöllisin väliajoin. Työtä johtaa sivistyslautakunnan alaisuudessa sivistysjohtaja, varhaiskasvatuksen / esiopetuksen osalta varhaiskasvatuspäällikkö, koulujen ja oppilaitosten tasolla rehtorit ja muiden sivistystoimen tehtäväalueiden / yksiköiden osalta tehtäväalueiden vastuuhenkilöt / yksiköiden johtajat. Kriisisuunnitelmaa noudatetaan esiopetuksen, koulujen ja lukion ohella soveltuvin osin myös muilla sivistystoimen tehtäväalueilla.

3. ESIOPETUKSEN, KOULUN JA LUKION KRIISITYÖSKENTELY

3.1 Kriisityön johtaminen sekä yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

Kriisityötä johtaa laajamuotoisissa kriisitilanteissa sivistystoimen tasolla sivistysjohtaja, varhaiskasvatuksen / esiopetuksen osalta varhaiskasvatuspäällikkö, ja koulun ja lukion osalta rehtori. Kriisityötä tehdään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa kunkin viranomaisen vastatessa omasta tehtäväalueestaan.

3.2 Kriisiryhmä

Esiopetuksen, koulun ja lukion sisäisenä kriisiryhmänä toimii esiopetusyksikkö-/koulu-/oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä (ilman oppilas-/opiskelijajäseniä ja huoltajia) tai harkinnan mukaan osa siitä. Kokoonkutsujana toimii varhaiskasvatusyksikön johtaja tai rehtori, tai hänen ollessaan estyneenä joku muu opiskeluhoitoryhmän jäsenistä.

Koulun / lukion opiskeluhoitoryhmään kuuluvat ja heidän puhelinnumeronsa:

- rehtori, puh.
- erityisluokanopettaja tai erityisopettaja, puh.
- tarvittaessa opinto-ohjaaja, puh.
- koulupsykologi, puh. (Varsinais-Suomen hyvinvointialue)
- koulukuraattori, puh. (Varsinais-Suomen hyvinvointialue)
- kouluterveydenhoitaja, puh. (Varsinais-Suomen hyvinvointialue)
- koululääkäri, puh. (Varsinais-Suomen hyvinvointialue)
- tarvittaessa luokanvalvoja tai ryhmänohjaaja
- tarvittaessa sosiaalitoimi
- oppilaiden/opiskelijoiden edustaja
- vanhempien edustaja / lukion osalta tarvittaessa

Esiopetusyksikön opiskeluhoitoryhmään kuuluvat ja heidän puhelinnumeronsa:

- varhaiskasvatusyksikön johtaja, puh.
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja, puh.
- koulupsykologi, puh. (Varsinais-Suomen hyvinvointialue)
- kouluterveydenhoitaja, puh. (Varsinais-Suomen hyvinvointialue)
- vanhempien edustaja

Tarvittaessa ryhmän puheenjohtaja voi kutsua kokouksiin myös muita asiantuntijoita.

Laajamuotoisissa kriiseissä kriisiryhmiin kuuluu myös sivistysjohtaja.

Vakavien onnettomuuksien sekä traumatisoivien tilanteiden jälkihoidossa käytetään tarvittaessa **jälkipuintiryhmää** (otsikko 12.4). Esiopetuksen, koulun ja lukion ulkopuolista kriisiryhmiä voidaan myös konsultoida kriisitilanteissa.

3.3 Opiskeluhoitoryhmän tehtävät kriisiryhmänä

Opiskeluhoitoryhmän tehtävät:

- huolehtia toimintansa suunnittelusta ja kriisisuunnitelman laadinnasta
- kirjata ryhmän sisäinen työnjako ja vastuuketju
- selvittää etukäteen kriisitilanteissa tärkeät paikallisesti/alueellisesti toimivat yhteistyötahot ja sopia yhteistyön periaatteista ja käytännöistä
- perehdyttää varhaiskasvatusyksikön (esiopetus), koulun ja oppilaitoksen muuta henkilöstöä kriisisuunnitelmaan järjestämällä koulutusta ja hankkimalla kirjallisuutta
- huolehtia siitä, että varhaiskasvatusyksikön (esiopetus), koulun ja oppilaitoksen aikuiset, oppilaat/opiskelijat ja huoltajat tietävät, miten toimia erilaisissa tilanteissa ja miten tilanteesta tiedotetaan kriisin eri vaiheissa
- organisoida toimintaa kriisitilanteissa
- huolehtia välittömästä henkisen tuen tarpeesta sekä mahdollisista jatko-toimista
- arvioida kriisitilanteissa toteutettuja toimia ja tehdä kriisisuunnitelmaan tarvittavat muutokset (www.oph.fi, Psykososiaalisen tuen järjestäminen)

Esiopetus, koulu ja lukio toimivat kriisitilanteessa kriisiryhmän ohjeistuksen pohjalta tapauskohtaisesti yhteistyössä asianosaisten esimerkiksi huoltajien kanssa.

Laajamuotoisemmat muutokset kriisisuunnitelmaan hyväksyy sivistyslautakunta.

4. TIEDOTTAMINEN

4.1 Kriisitoiminnasta tiedottaminen

Kriisitoiminnasta tiedotetaan esimerkiksi seuraavin tavoin:

- tiedotteet
- informaatio vanhemmille vanhempainilloissa
- erilaiset teemapäivät
- pelastautumisharjoitukset
- luokanvalvojien tunnit

4.2 Tiedottaminen kriisitilanteessa

Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa siitä varhaiskasvatusyksikön johtajalle tai rehtorille. Jos hän tai hänen sijaisensa ei ole paikalla hoitaa asian toissijaisesti koulukuraattori tai terveydenhoitaja, kolmantena asiasta vastaa luokanvalvoja, jota asia koskee.

Kaikki tiedottaminen varhaiskasvatusyksikön / esiopetus, koulun ja lukion ulkopuolelle tapahtuu varhaiskasvatusyksikön johtajan tai rehtorin taikka heidän sijaisinaan toimivien kautta. Sivistystoimen tasolla vastaa tiedottamisesta sivistysjohtaja tai hänen sijaisensa.

TIEDON VASTAANOTTAJAN TULISI SELVITTÄÄ JO TIETOA HÄNELLE ILMOITETTAESSA

- ilmoittajan henkilöllisyys ja mistä hänet voi tavoittaa
- mitä on tapahtunut
- missä ja milloin
- kuka, ketkä ovat tapahtuman uhrin
- mikä on tilanne juuri nyt
- onko joku muu taho ryhtynyt joihinkin toimenpiteisiin
- onko jotain erityisodotuksia yhteistyön suhteen

VARHAISKASVATUSYKSIKÖN JOHTAJAN / REHTORIN TEHTÄVÄT:

- kutsuu kriisiryhmän avukseen
- informoi opettajakuntaa ja muuta varhaiskasvatusyksikön/koulun henkilökuntaa tapahtuneesta
- antaa opettajille ja muulle henkilöstölle ohjeita ja tietoa tapahtuneesta
- puhuu tarvittaessa vanhempien kanssa
- on kriisin sattuessa yhteydessä oppilaiden/opiskelijoiden vanhempiin
- kuolemasta ilmoittaa perheelle pappi, poliisi tai sairaala. On erittäin tärkeää huolehtia, että tieto läheisille ei tule toisen käden, esimerkiksi kavereiden kautta
- on aktiivisesti mukana edesauttamassa esiopetus-, koulu-/oppilaitosyhteisön toipumista
- hoitaa yhteydet viranomaisiin
- hoitaa tarvittaessa yhteydet lehdistöön
- on tarvittaessa yhteydessä vanhempainyhdistykseen
- kaikki tiedottaminen varhaiskasvatusyksikön, koulun ja lukion ulkopuolelle tapahtuu aina varhaiskasvatusyksikön johtajan/rehtorin kautta. Laajamuu-
toisissa kriiseissä tiedottamista hoitaa sivistysjohtaja.

5. TOIMINTAMALLEJA ERI KRIISITILANTEISSA

5.1 Yleisohjeet hätätilanteissa

PELASTA

Varoita välittömästi vaarassa olevia, pyri pelastamaan heidät ja loukkaantuneet

HÄLYTÄ

Ilmoita vaaratilanteesta oppilaitoksessa, sivistystoimen muussa yksikössä tai toiminnallisessa kokonaisuudessa

ILMOITA

Ilmoita onnettomuudesta ja avuntarpeesta yleiseen hätänumeroon 112

- pyri soittamaan itse, jotta vältetään välikäsiltä
- kerro, MITÄ on tapahtunut ja MISSÄ
- vastaa sinulle esitettyihin kysymyksiin
- toimi hätäkeskuksen antamien ohjeiden mukaan
- sulje puhelin vasta, kun saat siihen luvan

OPASTA

Opasta pelastusviranomaisia toiminnan aikana. Toimi heidän ohjeidensa mukaan. Toimi harkiten, rauhallisesti ja ripeästi. Poistu vasta, kun saat siihen luvan.

5.2 Vakava onnettomuus tai väkivaltatilanne varhaiskasvatusyksikössä / esiopetus, koulussa tai lukiossa

- Ryhdy välittömiin ensiapu- ja hälytystoimiin kriisisuunnitelman mukaisesti
- Tieto rehtorille, henkilöstölle, kriisiryhmälle
- Huolehdi oppilaat turvaan, huolehdi erityisesti silminnäkijöistä
- Turvallisuuden tunne, rauhallisuus
- Pidä huoli, että oppilaiden kanssa on aina joku aikuinen ja ettei oppilaita päästetä kotiin ennen kuin tilanne on rauhoittunut ja nuorimpien kohdalla tiedetään, että kotona odottaa joku
- Tarvittaessa saattaja
- Ilmoita huoltajille sovitulla tavalla mahdollisimman pian
- Keskustelut luokissa opettajien/kriisityöntekijöiden johdolla - läpikäyntikeskustelut henkilöstön kanssa
- Yhteistyö huoltajien kanssa – tarvittaessa asiaa käsitteleviä vanhempainiltoja (www.oph.fi, Psykososiaalisen tuen järjestäminen)

5.3 Oppilaan/opiskelijan kuolema

- Oppilaan/opiskelijan kuolemasta ilmoittaa perheelle viranomainen, koulun edustaja voi olla mukana
- Tiedon saanut opettaja/muu henkilöstön jäsen informoi varhaiskasvatusyksikön johtajaa/rehtoria
- Varhaiskasvatusyksikön johtaja/rehtori informoi henkilöstöä ja arvioi tilanteen edellyttämät muutokset varhaiskasvatusyksikön, koulun tai lukion työskentelyyn
- Perheen toivomuksia koteihin ja oppilaille/opiskelijoille tiedottamisesta kunnioitetaan
- Keskustelu ryhmissä/luokissa ja vainajan muistaminen
- Kriisiryhmän työskentely
- Järjestetään oppilaille/opiskelijoille sekä henkilökunnalle mahdollisuus jälkipuintiin
- Omaisia muistetaan - kriisiryhmä ja opiskeluhuoltotyöryhmä, hautajaisiin osallistumista tuetaan
- Oppilaiden/opiskelijoiden hyvinvointia seurataan

5.4 Henkilökuntaan kuuluvan kuolema

- Varhaiskasvatusyksikön johtaja/rehtori tiedottaa asiasta omaisten toiveet huomioiden
- Koulun kriisiryhmä (opiskeluhoitoryhmä) järjestää tarvittaessa henkilökunnalle ja oppilaille/opiskelijoille mahdollisuuden keskusteluun sekä jälkipuintia koulun ulkopuolisessa jälkipuintiryhmässä (kohta 12.4.)
- Opettajat järjestävät tarvittavat keskustelut luokissa
- Vainajan kunnioittaminen, omaisten muistaminen
- Seurataan oppilaiden/opiskelijoiden ja henkilökunnan hyvinvointia
- Järjestetään tarvittaessa jatkokeskustelut

5.5 Oppilaan/opiskelijan lähiomaisen kuolema

- Tiedon saatuaan rehtori neuvottelee kriisiryhmän kanssa
- Varhaiskasvatusyksikön johtaja/rehtori selvittää saako asiasta kertoa, ja perustelee kertomisen edut
- Varhaiskasvatusyksikön johtaja/rehtori tiedottaa tarvittaessa oppilaan/opiskelijan ryhmälle/luokalle, oppilasta/opiskelijaa opettaville ja muille hänen kanssaan työskenteleville
- Opettaja ohjaa oppilaita kohtaamaan surutyötä tekevän toverin
- Varhaiskasvatusyksikön johtaja/rehtori järjestää tarvittaessa omaisten muistamisen
- Opettajat seuraavat oppilaan/opiskelijan psyykkistä hyvinvointia

5.6 Merkit itsetuhoisuudesta

- Älä jätä oppilasta/opiskelijaa yksin
- Puhu oppilaan/opiskelijan kanssa
- Tarjoudu pohtimaan yhdessä ongelmaa, älä yritä ratkaista sitä
- Ongelma, jonka vuoksi oppilas/opiskelija on valmis tekemään itsemurhan, ei ole hetkessä ratkaistavissa
- Ota yhteyttä opiskeluhoitohenkilöstöön
- Ota yhteys oppilaan/opiskelijan huoltajiin, mikäli se kokonaistilanne huomioiden on oppilaan edun mukaista.

Välittömässä uhkatilanteessa (et uskalla laskea oppilasta/opiskelijaa yksin), ota yhteys terveystieteiden keskuksen, huoltajaan ja opiskeluhoitoryhmään.

5.7 Itsemurha

Toimitaan, kuten oppilaan/opiskelijan muissa kuoleman tilanteissa (ks. kappale 5.3).

5.8 Vakava sairaus, vamma tai poikkeavuus

- Sovi huoltajien kanssa, mitä kerrotaan oppilaille/opiskelijoille
- Oppilaan/opiskelijan omaa mielipidettä kunnioitetaan
- Pyri saamaan lupa kertoa ryhmän/luokan oppilaille/opiskelijoille ja muulle henkilökunnalle; perustele kertomisen edut (huhut, epätietoisuus)
- Järjestetään tarpeen mukaan mahdollisuus jälkipuintiin sairaan, hänen ystäväpiirinsä ja luokan kanssa

- Vanhemmat, terveydenhoitaja ja/tai muut asiantuntijat antavat toimintaohjeet sairauskohtauksen tai muiden huomioitavien tekijöiden varalta
- Oppilaiden/opiskelijoiden toiminnallisuuden ja myötätunnon kanavoiminen sairaan hyväksi
- Sairaudesta ei vaieta, vaan siitä pyritään yksityisyyden suoja huomioiden keskustelemaan avoimesti ja luontevasti, oppilaiden/opiskelijoiden tunnetilojen seurataan

5.9 Onnettomuus tai sen uhka koulun ulkopuolella

- Varhaiskasvatusyksikön johtaja/rehtori selvittää tosiasiat
- Varhaiskasvatusyksikön johtaja/rehtori informoi muun henkilökunnan, tarvittaessa myös oppilaat/opiskelijat
- Keskustelu ryhmissä/luokissa
- Välitetään koteihin tietoa tapahtuneesta ja mahdollisista reaktioista

5.10 Päihteet

5.10.1 Oppilas/opiskelija päihtyneenä koulussa / oppilaitoksessa

- Aikuiset puuttuvat välittömästi havaitsemaansa tilanteeseen
- Päihtynyttä oppilasta/opiskelijaa ei jätetä yksin, tarvittaessa annetaan ensiapua
- Otetaan yhteyttä terveydenhoitajaan. Terveydenhoitaja arvioi tilanteen.
- Oppilaan/opiskelijan huoltajaan otetaan välittömästi yhteys. Huoltaja hakee mahdollisuuksien mukaan oppilaan/opiskelijan koulusta ja vie tarvittaessa hoitoon
- Jos terveydenhoitaja ei ole koulussa ja terveydentila vaatii, oppilas/opiskelija toimitetaan saattajan kanssa lähimmälle terveysasemalle hoitoon
- Epäselvässä tapauksessa huoltajaa kehoitetaan viemään oppilas/opiskelija huumetestiin. Puhalluttamiseen ja huumetestin tekemiseen tarvitaan huoltajan lupa.
- Tehdään lastensuojeluilmoitus
- Monialaisessa opiskeluhuoltoryhmässä selvitetään toimenpiteitä oppilaan/opiskelijan auttamiseksi
- Rehtori ilmoittaa huumausaineen käytöstä poliisille. Ilmoituksen voi antaa vihjeenä huumeen käytöstä, jolloin poliisi käsittelee asian luottamuksellisesti tai ilmoituksen voi tehdä myös nimettömänä.
- Oppilas/opiskelija ohjataan avun piiriin

5.10.2 Oppilaalta/opiskelijalta löydetään päihteitä

- Päihteet otetaan haltuun huomioiden, ettei reppua tai kaappia ei saa avata luvatta
- Ilmoitetaan asiasta huoltajalle
- Tehdään lastensuojeluilmoitus
- Jos oppilas/opiskelija pitää hallussaan, myy tai välittää huumeita, ilmoitetaan asiasta poliisille.
- Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen opiskeluhuoltoryhmä.

5.10.3 Huumetestit koulussa

Huumetestiin osallistuminen on oppilaalle/opiskelijalle vapaaehtoista, ja siihen pyydetään alaikäisen kyseessä ollessa aina lupa oppilaan/opiskelijan huoltajalta tai perhekodista/sijaisvanhemmilta.

5.11 Väkivalta perheessä

Epäiltäessä väkivaltaa perheessä tehdään lastensuojeluilmoitus.

Joissakin tilanteissa myös perheen lapset voivat käyttäytyä väkivaltaisesti sisaruksiin tai vanhempiaan kohtaan. Myös tällaista epäiltäessä tehdään lastensuojeluilmoitus.

5.12 Lapsen/nuoren seksuaalinen hyväksikäyttö (uhka, pedofilia- ja inestiepäilyt)

5.12.1 Määrittelyä

Lasten/nuorten seksuaalisella hyväksikäytöllä tarkoitetaan lapsen/nuoren koskemattomuutta loukkaavia tekoja.

5.12.2 Vakava epäily

Lapsen/nuoren seksuaalisen hyväksikäytön epäilyn herätessä tärkeää on säilyttää kontakti oppilaaseen ja luoda turvallisuudentunne oppilaalle.

Jos sinulle uskoudutaan:

- rauhoitu kuuntelemaan, järjestä rauhallinen paikka
- tee muistiinpanot
- tukeudu yksityiskohtaisiin tietoihin, älä mielikuviin
- älä lupaa, ettet kerro kenellekään
- pyri toimimaan rauhallisesti
- jos olet epätietoinen, konsultoi terveydenhoitajaa, koulupsykologia, kuraattoria tai sosiaalityöntekijää asiassa
- asiasta tehdään aina ilmoitus poliisille ja lastensuojeluilmoitus
- kouluterveydenhoitajan/lääkärin, sosiaaliviranomaisten tai poliisin ohjajana lapsi/nuori saatetaan tarkempiin tutkimuksiin ja hoitoon

5.13 Kun huoltajat kieltävät puhumasta

Huoltajat saattavat kieltää varhaiskasvatusyksikköä, koulua tai oppilaitosta puhumasta itsemurhasta, kuolemasta, sairaudesta, vammasta tms. Asiasta on hyvä keskustella huoltajien kanssa eri näkökulmat huomioiden. Perheen yksityisyyttä kunnioitetaan.

5.14 Esiopetus-, koulu- tai oppilaitosyhteisön työntekijä voi huonosti tai ei kykene työhön

Noudatetaan kunnan henkilöstöhallinnon antamia ohjeita.

6. KIUUSAAMINEN

Noudatetaan kunnassa hyväksytyjä ohjeita.

Suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä muodostaa osan oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmasta, ja löytyy varhaiskasvatustieteen (esiopetus)/koulun/oppilaitoksen turvallisuuskansiossa.

7. ARVIOINTI KRIISITILANTEEN JÄLKEEN

- Henkilöstö arvioi opiskeluhuoltoryhmän kanssa, miten tilanne hoidettiin.
- Konsultoidaan kriisin selvittelyssä mukana olleita henkilöitä.
- Henkilöstö käy avointa keskustelua syylistämättä.
- Opiskeluhuoltoryhmä tekee tarvittavat muutokset kriisisuunnitelmaan

8. KRIISIT JA TRAUMATISOIVAT TILANTEET

Kriisit voidaan jakaa muun muassa **kehityskriiseihin, elämäntilannekriiseihin ja traumaattisiin kriiseihin.**

Normaaleja kehitykseen ja kasvuun kuuluvia kriisejä voivat aiheuttaa esimerkiksi:

- murrosikä
- kotoa pois muuttaminen
- naimisiinmeno
- ensimmäisen lapsen saaminen

Elämäntilannekriisit ja traumaattiset kriisit aiheutuvat äkillisestä, odottamattomasta ja voimakkaasta tapahtumasta.

8.1 Traumatisoivia tilanteita

Traumatisoivat tilanteet voivat olla yksittäisiä tai pidempään jatkuneita/jatkuvia.

Traumatisoivia yksittäisiä tilanteita voivat olla muun muassa:

- onnettomuudet
- katastrofit
- äkillinen kuolema
- väkivalta, väkivallanteko
- muut dramaattiset tapahtumat
- "vähältä piti" -tilanteet

Traumatisoivia pidempään jatkuneita/jatkuvia tilanteita voivat olla muun muassa:

- kiusaaminen
- sairaudet, mielenterveysongelmat
- toistuva pahoinpitely
- seksuaalinen hyväksikäyttö
- avioero
- alkoholismi

8.2 Traumaattisen kriisin vaiheet

Jokainen kriisitilanne on ainutlaatuinen henkilökohtainen kokemus. Kriisin psyykkisissä reaktioissa voidaan kuitenkin erottaa erilaisia vaiheita, joilla on yhteisiä piirteitä kriisin aiheuttajasta ja kokijasta riippumatta. Kriisireaktiot ovat normaaleja reaktioita ylivoimaisiin tilanteisiin.

Traumaattinen kriisi jakautuu yleensä neljään vaiheeseen:

- shokkivaihe
- reaktiovaihe
- käsittelyvaihe
- uudelleenasennoitumisvaihe

Yksittäiset vaiheet voivat kestää lyhyempään tai pidempään. Ne voivat myös tulla samanaikaisesti tai eri järjestyksessä.

8.2.1 Shokkivaihe “Ei voi olla totta”

- Syntyy välittömästi järkyttävän tilanteen jälkeen ja kestää muutamasta hetkestä muutamaan vuorokauteen, jopa viikkoja
- Henkilö on kokenut jotain ennen kokematonta
- Henkilö ei kykene käsittämään tapahtunutta, jopa kieltää sen
- Henkilö on järkyttynyt ja käyttäytyy poikkeavasti tai tilanteeseen sopimattomasti (tyynen rauhallisesti sisäisestä kaaoksesta huolimatta tai raivoisasti, jopa sekavasti)
- Henkilö ei ehkä muista jälkeensä vaiheen tapahtumia (ei myöskään annettuja ohjeita)

8.2.2 Reaktiovaihe “Mitä tapahtui?”

- Vaihe kestää yleensä muutamasta viikosta muutamaan kuukauteen
- Henkilö yrittää saada käsitystä tapahtuneesta (miksi ja miten kaikki tapahtui?)
- Henkiset puolustuskeinot alkavat toimia paremmin, tapahtuman kieltäminen vähenee
- Henkilöllä voi vaiheen aikana olla muun muassa erilaisia ruumiillisia oireita, ahdistuneisuutta, masennusoireita, itkuisuutta, vetäytymistä, syyllisyydentunteita, ruokahaluttomuutta, univaikeuksia, vihamielisyyttä, toisten syyllistämistä, tunteiden peittämistä, näennäistä tilanteiden hallintaa

8.2.3 Käsittelyvaihe “Miten tästä selviää?”

- Vaihe saattaa kestää kuukausista vuosiin
- Henkilö on tottunut tilanteeseen
- Henkilö pystyy keskittymään arjen asioihin ja kiinnostumaan tulevaisuudesta
- Oireet ja tuntemukset vähenevät

Toipumisen edetessä psyykkiset ja fyysiset oireet vähenevät ja mieliala paranee. Kriisireaktio voi myös lukkiintua ja muuttua psyykkiseksi häiriöksi (posttraumaattinen stressihäiriö), jolloin tarvitaan ammattilaisen apua.

8.2.4 Uudelleenasennoitumisen vaihe “Elämä jatkuu!”

- Kriisi on ohi, lopullinen toipuminen
- Kokemansa perusteella ihminen luo uuden perustan elämälleen
- Kukaan ei ole kriisin jälkeen ennallaan, mutta parhaassa tapauksessa ihminen on vahvempi ja paremmin valmistautunut kohtaamaan vastoin käymisiä

8.3 Ensiapu trauman eri vaiheissa

8.3.1 Shokkivaiheessa

Ensimmäinen ja tärkein apu onnettomuuden yhteydessä on:

Hengenpelastava ensiapu

- lisäonnettomuuksien ehkäiseminen, välittömässä hengenvaarassa olevien auttaminen ja ensiavun antaminen
- paikalla olevien rauhoittaminen

AVUN HÄLYTTÄMINEN:

Tee oppilaitoksen **sisäinen hälytys** esim.:

- paloilmoituspainikkeella
- suullisella ilmoituksella
- sisäisellä kuulutuslaitteistolla (sisäisen hälyttämisen ohje oltava aina laitteiston käyttöpaikalla, kts. pelastussuunnitelma)

Ilmoita onnettomuudesta ja avuntarpeesta yleiseen **hätänumeroon 112**.

Soita hätäpuhelu seuraavasti:

- Pyri soittamaan aina itse, jotta vältetään välikäsiä
- Kerro ensin MITÄ on tapahtunut ja MISSÄ
- Vastaa sinulle esitettäviin kysymyksiin
- Toimi hätäkeskuspäivystäjän antamien ohjeiden mukaan
- Sulje puhelin vasta, kun saat siihen luvan

Huolenpito:

- Huolehdi shokkiin joutuneista, sillä heidän kykynsä toimia järkevästi on rajoittunut. Kädestä kiinni pitäminen tai käden kietominen hartioille voi rauhoittaa ja luoda turvallisuudentunnetta.
- Anna uhrin puhua, vastaa hänen kysymyksiinsä ja anna totuudenmukaista tietoa
- Huomioi shokkivaiheen erityisreaktiot, kuten yliaktiivisuus, liikuntakyvyttömyys, paniikki, apaattisuus

8.3.2 Reaktiovaiheessa

Kuunteleminen ja luottamuksen rakentaminen

Tunteiden purkamisen vaiheessa psyykkinen ensiapu on kuuntelua. Ensiavun onnistumiseksi on erittäin tärkeää, että onnettomuudessa ollut voi kertoa ongelmistaan. Hänen on voitava luottaa auttajaansa. Auttaja kuuntelee eikä vähättele kertojan kokemuksia.

Jos puhuminen aiheuttaa uhrissa voimakkaita reaktioita, hänen tulee antaa vapaasti ilmaista tunteensa. Itkeminen tai pelosta kertominen voivat olla avuksi. Mahdollisia ovat myös aggressiivisen käyttäytymisen piirteet.

8.3.3 Käsittelyvaiheessa

Tuki ja kuunteleminen

Tuki on käsittelyvaihetta läpikäyvälle henkilölle tärkeää. Käytännössä siirtymistä reaktiovaiheesta käsittelyvaiheeseen ei välttämättä huomaa; kuunteleminen on tilanteessa tärkeää.

8.3.4 Uudelleenaseennoitumisen vaihe

Läpikäyty ja selvitetty kriisi antavat edellytyksiä jatkoon.

9. TIETOA LAPSEN TUKEMISESTA SURUSSA

9.1 Opettajien merkitys lasten/nuorten kriisitilanteiden tukemisessa

Opettajan toiminnalla on suuri merkitys, kun kuolemantapaus koskettaa yksittäistä oppilasta tai koko koulua. Opettajat muodostavat voimavararyhmän, jolla ovat hyvät edellytykset huolehtia lapsen/nuoren tarpeista; opettajat tuntevat lapsen, luokkien "kulttuurin" ja ilmapiirin sekä ovat tottuneet jakamaan tietoa lapsille/nuorille.

Läheisen perheenjäsenen menetys on aina lapselle/nuorelle enemmän kuin suru, se on trauma. Jos läheinen ihminen kuolee yhtäkkiä esimerkiksi onnettomuudessa, on kysymyksessä traumaattinen kokemus. Kokemus on vielä traumaattisempi, jos lapsi/nuori näkee tapahtuman tai löytää kuolleen. Lasta/nuorta on autettava ensin trauman läpi, ennen kuin hän voi surra. Kriisityö tukee lapsen/nuoren omaa selviämistä ja nopeuttaa sitä.

9.2 Lapsen ja nuoren surureaktioita

Shokkivaiheen yli päästyään lapsi tai nuori alkaa ymmärtää, mitä on tapahtunut. On muistettava, että mahdolliset reaktiot ovat normaalia reagointia epänormaalissa tilanteessa.

1) Yleiset välittömät reaktiot:

- shokki ja epäily, ei voi olla totta
- kieltäminen
- pelko ja vastustus

- kauhistuminen
- voimakas protesti
- apatia ja lamaannus
- ajatus kaiken jatkumisesta entisellään
- lapsi jatkaa askareitaan niin kuin mitään ei olisi tapahtunut

2) Tavalliset surureaktiot

- ahdistus
- turvallisuudentunteen järkkäminen
- pelot (pelkää, että vanhemmille/jäljellä olevalle vanhemmalle tapahtuu jostain; yksinjäämisen pelko; pimeän pelko jne.)
- unihäiriöt
- nukahtamisvaikeudet
- painajaiset ja yöheräilyt
- masennus, kaipaus ja ikävä
- itkeskely
- mikään ei huvita
- vainajan etsiminen (esim. hakeutuminen paikkoihin, joissa oltiin yhdessä)
- muisteleminen, kuvien katselu yms.
- läheisyyden etsiminen esim. vainajan vaatteiden avulla
- samaistuminen: vainajan jäljittely tai hänen roolinsa omaksuminen
- viha ja huomiota vaativa käytös
- kiukunpurkaukset, raivoaminen
- syyttely
- uhkailu
- syyllisyys, itsesyytökset, häpeä
- lapsi voi uskoa ajatustensa, tunteittensa tai tekojensa aiheuttaneen kuoleman
- kouluvaikeudet
- keskittymisen ongelmat
- oppimisvaikeudet
- häiriökäyttäytyminen
- vanhemman kuoltua kouluvaikeudet saattavat kestää useampia vuosia
- psykosomaattiset oireet
- päänsärky
- vatsavaivat yms.
- sairastelun lisääntyminen

3) Muita mahdollisia reaktioita

Erityisesti lapsilla ja nuorilla, joilla on ollut useita traumaattisia kokemuksia elämässään

- regressiivinen käyttäytyminen esim. kastelun alkaminen uudelleen, "vauvankieli" jne.
- muiden välttely, vetäytyminen syrjään
- kuvitelmat, väärinkäsitykset
- persoonallisuuden muutokset
- pessimistinen asenne tulevaisuuteen
- syyn ja tarkoituksen pohtiminen esim. epäoikeudenmukaisuuden kokeminen

9.3 Lapset ja kuolemasta kertominen

Kuolemantapausta käsitellään koulussa kokonaistilanne huomioiden.

Poliisin tehtävänä on ilmoittaa onnettomuudesta omaisille (tehtävän voi hoitaa myös joku muu esim. srk:n pappi). Jos oppilaan/opiskelijan perheenjäsenen (vanhempi, sisar) kuolemantapaus on tapahtunut koulupäivän aikana, neuvotellaan tiedon ilmoittamisesta huoltajan kanssa.

Useampia oppilaita koskevassa onnettomuus- tai katastrofitilanteessa tiedottamisesta vastaa rehtori.

Oppilas/opiskelija ja opettaja voivat yhdessä sopia ja suunnitella huoltajien toivomusten mukaan, mitä ja miten perheenjäsenen kuolemasta kerrotaan luokkatovereille. Jotkut oppilaat haluavat itse kertoa tapahtuneesta, mutta useimmat toivovat opettajan huolehtivan kertomisesta, ennen kuin palaavat takaisin kouluun tai kun he itse ovat paikalla.

Vanhemmille voi oppilaiden mukana lähettää kotiin kirjeen tapahtuneesta (liite).

Huomioonotettavaa, mikäli joudut kertomaan kuolemantapauksesta oppilaalle/opiskelijalle:

- asiassa kerrotaan oikeaa tietoa oppilaan ikä ja asian käsittelykyky huomioiden
- keskustelulle varataan aikaa ja häiriötön tila
- asia on hyvä kertoa viipymättä
- Abstrakteja ilmaisuja vältetään (esimerkiksi kuoleman kuvaaminen sanoilla matka tai uni)
- Lapsi saatetaan kotiin tai perheen luokse
- kotiin pidetään yhteyttä tilanteen mukaisesti
- luokan ja/tai koulun muille lapsille kerrotaan asiasta tilannekohtaisen harkinnan mukaisesti

9.4 Muistaminen koulussa ja luokassa

Oppilaan/opiskelijan tai opettajan kuolema huomioidaan esimerkiksi muistohetkellä, johon voi sisältyä muun muassa

- hiljainen hetki
- koulun rehtorin muistosanat
- opettajan puheenvuoro
- sopiva runo
- papin puhe
- laulua, musiikkiesityksiä

Jos kuolemasta ilmoitetaan koulupäivän aikana, lippu lasketaan puolitankoon. Luokan oppilaat/opiskelijat voidaan ottaa mukaan päättämään, miten henkilöä muistetaan.

Koulu tai luokat, joita tapaus koskee, voivat tilanteen ja omaisten kanssa sovittavan mukaisesti osallistua hautajaisiin.

9.5 Keskustelu luokassa

Jälkipuintia varten luokan tai koulun käyttöön järjestetään koulutuksen asiaan saanut henkilö.

10. TIE TOA ONGELMIEN TUNNISTAMISEKSI

10.1 Masentuneen lapsen ja nuoren tunnusmerkit, miten toimia

Masennus sinänsä ei ole varsinainen kriisitilanne koulussa, mutta valtakunnallisessa itsemurhien ehkäisyprojektissa on nostettu masennuksen tunnistamisen tärkeys esille. Syvä masennus on itsemurhan yleinen riskitekijä, nuorilla yli puolet itsemurhan tehneistä oli kärsinyt depressiosta.

Masennuksen merkkejä voivat olla epätavalliset, selittämättömät muutokset, halu vetäytyä ja puheet itsemurhasta. Päihteiden runsas käyttö ja käytöshäiriöt voivat samoin olla merkkejä masennuksesta

Muita syvän masennuksen oireita voivat olla:

- unihäiriöt
- syömishäiriöt
- väsymys
- apaattisuus: menettää kiinnostuksensa asioihin, joista tavallisesti on ollut innostunut, esim. urheilu, ystävät tai pukeutuminen
- vetäytyminen
- vihamielisyys
- keskittymiskyvyttömyys, esim. arvosanojen nopea laskeminen
- itsensä vähättely
- surumielisyys
- kuoleman ajattelu
- psykosomaattiset oireet
- onnettomuusalttius

10.2 Merkkejä itsemurhavaarasta

Masentunut nuori ei välttämättä ajattele itsemurhaa, eivätkä kaikki itsemurhaa yrittäneet välttämättä ole masentuneita, mutta mainituilla asioilla on merkittävä yhteys.

Riskitekijöitä ovat:

- Henkilön aiempi itsemurhayritys
- Itsemurhasta puhuminen tai tällä uhkaaminen
- Itsemurhan suunnittelu
- Kuolemanajatukset
- Itsemurhan tehneeseen samaistuminen
- Perinnöllinen alttius masennukseen ja itsetuhoiseen käyttäytymiseen
- Läheisen menetys
- Alkoholin tai huumeiden väärinkäyttö
- Voimattomuuden tunne

10.3 Päihteiden väärinkäytön tunnusmerkkejä

Päihteiden käyttäjien tuntomerkkejä voivat olla mm.:

- nuoren kaveripiirin vaihtuminen
- nuoren rahantarpeen kasvaminen
- koulumenestyksen laskeminen
- poissaolojen lisääntyminen
- epärealistisia puheet, tarinat, valehtelu
- käyttäytymisen muutokset
- keskittymisvaikeudet, unihäiriöt
- huonontunut pettymysten sietokyky
- pelkotilat, ahdistuneisuus, levottomuus
- muuttunut fyysinen olemus, mm. epäsiisteys, ulkonäön muutos, välinpitämättömyys omasta ulkonäöstä
- tokkuraisuus
- tietyille aineille ominainen haju, esim. tinneri, kannabis
- huumausaineiden käyttöön tai tästä kiinnostuneisuuteen viittaavat esineet, korut yms. merkit
- välinpitämättömyys yhteiskunnan normeja kohtaan
- arvomaailman muuttuminen, kunnianhimon väheneminen

11. VIRANOMAISTEN VAITIOLOVELVOLLISUUS JA OIKEUS SAADA TIETOJA

Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluva tieto voi olla peräisin asiakirjoista tai saatu esimerkiksi suullisesti. Vaitiolovelvollisuus on siis asiakirjan salassapitovelvollisuutta laajempi.

- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta määrittelee salassa pidettävät viranomaisten asiakirjat.
- Salassa pidettäviä ovat mm. opiskeluhoitoa koskevat asiakirjat, oppilaan/opiskelijan opetuksesta vapauttamista koskevat asiakirjat, oppilaitoksen antamat asiakirjat, joissa on sanallista arviointia oppilaasta (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999 24 §).
- Viranomaisten tulee saada tietoonsa tehtävänsä kannalta välttämättömät tiedot laissa säädetyn mukaisesti.
- Eri viranomaisten oikeudet ja velvollisuudet ovat yksityiskohdissaan erilaiset, koska ne perustuvat sektorikohtaiseen lainsäädäntöön.
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan tehdyissä Pöytyän kunnan opiskeluhoitosuunnitelmissa määrätään tarkemmin oppilas- ja opiskelijahuollon kertomuksista ja rekistereistä sekä niistä annettavista tiedoista.
- Salassapitovelvollisuuden ei tulisi estää hyvää ja tarpeellista yhteistyötä.
- On asiakkaiden etu, että viranomaiset hakevat yhdessä asiakkaiden ja toistensa kanssa ratkaisuja ja menettelytapoja vaikeisiin tilanteisiin.
- Opetusviranomaiset ovat pääsäännön mukaan vaitiolovelvollisia siitä, mitä he saavat työssään tietää opiskelijoista ja heidän perheistään.
- Opetusviranomaisilla on oikeus saada muilta viranomaisilta opetuksen järjestelyn kannalta välttämättömiä tietoja laissa säädetyn mukaisesti.

- Opetusviranomaisilla on myös oikeus luovuttaa toiselle opetusviranomaiselle vastaavia tietoja laissa säädetyn mukaisesti.
- Sosiaaliviranomaiset ja vastaavassa asemassa olevat ovat pääsäännön mukaan vaitiolovelvollisia siitä, mitä ovat saaneet työssään tietää asiakkaasta.
- Terveystietojen luovuttamisella on laissa säädetyn mukaisesti salassapito-velvollisuus yksityisen tai perheen salaisuuksiin, joista on työssä saatu tieto.

Salassapito käytännön työssä:

- Verkostotyössä jokaisen on tärkeää ymmärtää, mitkä ovat hänen mahdollisuutensa vastata asiakkaan tarpeisiin
- Asiakkaan suostumus voi osaltaan antaa mahdollisuuden salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen
- Alaikäisyyden ja lapsen/nuoren edun huomioiminen
- Viranhaltijoilla, työntekijöillä ja muilla laissa mainituilla tahoilla ilmoitusvelvollisuus, mikäli he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä (Lastensuojelulaki 417/2007 25 §)

Käytännön ohjeita salassapitoasioissa toimimiseksi:

- Pyydetään asiakkaalta lupa sellaisen tiedon antamiseen, mitä pidetään tarpeellisenä tai pyydetään asiakas mukaan asiansa käsittelyyn ryhmässä
- Moniammatilliset yhteistyöryhmät noudattavat yhteisiä menettelyohjeita julkisuus- ja salassapitokysymyksissä
- Ratkaisut ja toimintatavat tulee aina perustella lain säännöksillä
- Aiheeseen perehtyneeltä juristilta kannattaa varmistaa asian laillisuus tarvittaessa

Lapsen edun periaate

Lapsen edun määrittely saattaa joissakin tilanteissa olla vaikeaa. Opetustoimen viranhaltijoilla ja työntekijöillä on vastuu lastensuojeluilmoituksen tekemisestä tilanteen edellyttämän mukaisesti.

- Lastensuojelussa on otettava ensisijaisesti huomioon lapsen etu (Lastensuojelulaki 417/2007 4 §)
- Joskus lapsen ja huoltajan edut saattavat olla ristiriidassa keskenään, jolloin lapsen yksityisyyttä tulee tarpeen tullen suojata myös hänen huoltajiltaan. Alaikäisellä asiakkaalla on ikä, kehitystaso ja asian laatu huomioiden painavasta syystä oikeus kieltää itseään koskevien tietojen antaminen huoltajalleen, jos tämä selvästi ei ole alaikäisen edun vastaista (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 11.3 §)

12. TÄRKEITÄ PUHELINNUMEROITA

Hätänumero/Poliisi
Loimaan poliisiasema
Myrkytystietokeskus 24 h
Numerotiedustelu

112
puh. 0295 417 336
puh. 09 471 977
118

12.1 (varhaiskasvatusyksikön / esiopetus, koulun tai oppilaitoksen nimi)

Koulun kanslia	puh.
Rehtori (nimi)	puh.
Vastaava kuraattori (nimi)	puh.
Koulukuraattori (nimi)	puh.
Koulupsykologi (nimi)	puh.
Koululääkäri (nimi)	puh.
Kouluterveydenhoitaja (nimi)	puh.

12.2 Terveysasema

VARSINAIS-SUOMEN HYVINVOINTIALUE

SOTE-palveluiden vaihde, puh. 02 772 3111

PÄIVYSTYS

Päivystys on päivittäin klo 8.00–22.00 **TYKS/Loimaan sairaalan** päivystyksessä.

Osoite: Seppälänkatu 15–17

Turussa **TYKS T-sairaalan** yhteispäivystyksessä ympärivuorokautisesti.

Turun alueen yhteispäivystys

Osoite: Savitehtaankatu 1

Keskitetty puhelinnumero molempiin päivystyksiin (sekä Loimaalle että Turkuun): 02 313 8800.

12.3 Jälkipuintiryhmä

HENKINEN ENSIAPU JÄRKYTTÄVISSÄ TILANTEISSA.

Yhteydenotot Riihikosken terveysaseman kautta puh. (02) 4864 1270

12.4 Seurakunta

Kirkkoherra	puh. 040 657 9680
Kappalainen	puh. 044 507 8991
Seurakuntapastori	puh. 040 576 4757
Kasvatustyöntekijä	puh. 050 570 8014

12.5 Kunnan nuorisotoimi

Kulttuurisihteeri	puh. 050 560 7168
Nuoriso-ohjaaja	puh. 0400 780 646
Nuoriso-ohjaaja	puh. 0400 198 813
Liikunnanohjaaja	puh. 0400 547 583

12.6 Lasten ja nuorten työryhmä

Loimaa, nuorisopsykiatrian poliklinikka p. 02 313 8396

12.7 Rikosuhripäivystys

puh. 116 006

12.8 Raiskauskriisikeskus Tukinainen

Kriisipäivystys
Juristipäivystys

puh. 0800 978 99
puh. 0800 978 95

12.9 Päihdepoliklinikka

Turku
Loimaa

puh. 040 1368 126
puh. 02 761 2221

12.10 Irti huumeista ry

Päivystävä puhelin

puh. 0800 980 66

12.11 Nuorten selviämisasema Turku

puh. 040 907 3457

12.12 Nuorten turvatalo/Punainen Risti Turku

puh. 02 253 9667

13. MEIDÄN KOULUN SURULAATIKKO

MATERIAALIPAKETTI SURUN KOHDATESSA

SÄILYTETÄÄN OPETTAJANHUONEESSA

Sisältö:

- valokuvakehys
- pöytäliina
- kynttiläjalka
- kynttilä
- kukkamaljakko
- musiikkia
- runoja, tekstejä, mietelauseita
- tulitikkuja
- nenäliinoja

Kirjallisuutta Marilyn E. Gootman: Kun ystävä kuolee - kirja nuorille surusta ja selviytymisestä.

14. AIHEESEEN LIITTYVÄÄ KIRJALLISUUTTA

Dyregrov, Atle (1994): Katastrofipsykologian perusteet.

Dyregrov, Atle (1993): Lapsen suru. Gummerus.

Dyregrov, Atle & Raundalen, Magne (1995): Sureva lapsi ja koulu. Gummerus. Jyväskylä

Ekobom, U-M, Helin M. , Tulusto R. (2000): Satayksi kouluongelmaa. Opettajan käsikirja. Oy Edita Ab. Helsinki.

Erkkilä Jaakko, Holmberg Tiina, Niemelä Sirkku (2003): Surevan lapsen kanssa. SMS-Tuotanto oy.

Helenius Eeva, Rautava Maria, Tuovinen Riitta (1998): Eväitä elämään. Keinoja nuorten elämäntaitojen vahvistamiseksi. WSOY.

Hellsten Tommy (1998): Virtahepo työpaikalla. WSOY. Juva.

Koivisto, K. (2001): Tunnista työuupumus. Gummerus Oy. Jyväskylä.

Koulun konstit (2001): Koulun oppilashuollon ja kriisitoiminnan käsikirja. Varkauden kaupungin Koulutoimi ja sosiaali- ja sivistystoimi.

MLL, SPR, SUOMEN MIELENTERVEYSSEURA (1992): Psyykinen ensiapu. Punamusta Oy Helsinki.

Parkkari Juhani, Soikkeli Markku, Siira Marjaliisa (2001): Moniammatillinen päihdetyö, julkisuus ja salassapito. Stakes.

Penttilä, Eeva (1994): Turvallinen koulu. WSOY. Juva.

Salmivalli, Christina (1998): Koulukiusaaminen ryhmäilmiönä. Tammer-Paino oy: Tampere.

Salmivalli, Christina: kalvomateriaali

Taskinen, Sirpa (toim.) (1994): Lapsen seksuaalisen riiston selvittäminen ja hoito. Stakes.

Työturvallisuuskeskus (1999): Hyvinvointi opetustyössä. Gummerus. Jyväskylä.

www.mielenterveysseura.fi/julkaisut : Miten autan oppilasta opettajan keinoin

Vastuunportaat. Joka mokaa, ottaa vastuun (VIDEO)

www.edu.fi - kriisit